

> Βιβλία>

Ταξιδεύοντας στην χώρα της ουτοπίας: Η Αριάν Μνουςκίν και το Θέατρο του Ήλιου της Έλενας Παπαλεξίου, Εκδόσεις ΚΑΠΟΝ, Αθήνα 2025, σελίδες 318.

BIBLIA 10/07/2025 ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗ

Ταξιδεύοντας στην χώρα της ουτοπίας: Η Αριάν Μνουςκίν και το Θέατρο του Ήλιου της Έλενας Παπαλεξίου, Εκδόσεις ΚΑΠΟΝ, Αθήνα 2025, σελίδες 318.

Υπήρξε – και παραμένει – το «Θέατρο του Ήλιου» /το Théâtre du Soleil μια θεατρική πρόταση, πολύ περισσότερο από ένας θίασος, που έφερε επανάσταση από την δεκαετία του 1960 στις παραστατικές τέχνες στην Ευρώπη. Κάτω από την δημιουργική καθοδήγηση της Αριάν Μνουςκίν, ένα συνειδητά διαπολιτισμικό σύνολο ηθοποιών/συντελεστών αναδεικνύει (και φέρνει στην σκηνή) πρακτικές που θέτουν τον θίασο «στην υπηρεσία του κοινού». Το οποίο κοινό καλείται όχι απλώς να προσλάβει τα μηνύματα της παράστασης, αλλά να τα συνδιαμορφώσει συμμετέχοντας στο «βασιλείο της φαντασίας». Που προκύπτει με αυτοσχεδιαστικά περάσματα· με την γλώσσα του σώματος να παίρνει τον λόγο· με το πολιτικό στοιχείο να αναμειγνύεται με το ιστορικό και την φαντασιακή υπέρβαση.

Παρουσιάζοντας το φαινόμενο Μνουςκίν (και του «Θεάτρου του Ήλιου») η Έλενα Παπαλεξίου, με σπουδές μεν στο Παρίσι – άρα σε απόσταση κάποιων χιλιομέτρων από την Cartoucherie όπου φιλοξενείται το Théâtre du Soleil στο Bois de Vincennes, στον χώρο παλιού εργοστασίου πυρομαχικών – αλλά και με έρευνα στο Στάνφορντ και τεκμηριωτική δουλειά πάνω στο αρχείο του Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδαύρου, δεν παρουσιάζει απλώς την διαδρομή της Αριάν Μνουςκίν. Από τα θορυβώδη Sixties της αμφισβήτησης, με ανατρεπτική ανάγνωση του Σαιξπηρικού «Ονείρου Θερινής Νύχτας» να ακολουθείται από το «1789 – η Επανάσταση πρέπει να σταματήσει στην τελειότητα της ευτυχίας»/ επανανάγνωση της Γαλλικής Επανάστασης που «κατέστη σημείο αναφοράς στο σύγχρονο θέατρο» (σε σημείο, όταν προέκυψαν οικονομικές δυσχέρειες για τον θίασο, πολλοί σύγχρονοι καλλιτέχνες να προσφέρουν έργα τους προς πώληση για να στηριχθεί).

Εν συνεχεία, με τη σκυτάλη να παίρνουν, την δεκαετία του 1980, μεταφορές εμπνευσμένες από την θεατρική γλώσσα της Ασίας – με αφορμή μιαν ιδιότυπη γνωριμία με την ιστορία της Καμπότζης, αλλά και στιγμιότυπα από την θεματολογία της Ινδίας (κάποιοι βρήκαν έως και αντήχηση των Ουπανισάδων). Ενώ αρχαιοελληνική τραγωδία σε αντιπαράθεση με Γαπωνέζικη σκηνική απόδοση διέδιδαν κι άλλο τον ορίζοντα των αναζητήσεων. Η αρχαία τραγωδία/η τριλογία των Ατρείδων – οικεία ήδη στο Γαλλικό κοινό από την σκηνοθετική γλώσσα του Jean Louis Barrault – αποκτά εδώ διαπολιτισμικό χαρακτήρα (στα καθ' ημάς, καλωσόριζε η Ελένη Βαροπούλου την «αναζήτηση μιας άλλης αυθεντικότητας», πέρα από την «σαγήνη του εξωτικού»). Όπως και η σύζευξη με παραδοσιακές Ασιατικές θεατρικές φόρμες, αλλά και η ενσωμάτωση μουσικής γλώσσας στην θεατρική έκφραση. Βήμα-βήμα, η Έλενα Παπαλεξίου ζωντανεύει μια διαδρομή – καθώς και μια ιδεολογία.

Ιδίως με την αποδοχή της πρόκλησης να ξαναδιαβαστούν οι Παγκόσμιοι Πόλεμοι του (σύντομου, βίαιου) 20^{ου} αιώνα, ή πάλι να προταθούν αναγνώσεις των επαναστάσεων από την πλευρά του λαού: «Προειδοποιείται το κοινό απέναντι σε χίμαιρες, φωτίζονται οι ζοφερές πλευρές του επαναστατικού κινήματος και τονίζεται η ιδιοποίησή του από

την αστική εξουσία». [Στο πρόσφατο πέρασμα του θεάτρου του Ήλιου από την Αθήνα, δεν ήταν λίγοι εκείνοι που δυσαρεστήθηκαν από την έλλειψη σεβαστικότητας προς την Οκτωβριανή Επανάσταση...].

Αυτή η διαδρομή, όπως άλλωστε και η παρέμβαση της Μνουςκίν/του Θεάτρου του Ήλιου στην αντιπολεμική στράτευση, στην αλληλεγγύη προς τους μετανάστες (όμως «με το δικαίωμα του ασύλου να μην παραχωρείται σε όποιον το ζητά, αλλά να χορηγείται κατά περίπτωση»), ακόμη και στην πρώιμη προειδοποίηση «για την άνοδο του ισλαμικού φανατισμού και τον επερχόμενο κίνδυνο κλιμάκωσης της βίας και των τρομοκρατικών επιθέσεων» – πολύν καιρό πριν την επίθεση στο Bataclan που συγκλόνισε την κοινωνική και πολιτική ζωή στην Γαλλία – δεν υπήρξε μια διαδρομή ευθύγραμμή ή/και εύκολη.

Εντέλει αφήνεται μια γλυκόπικρη επίγευση από την διατύπωση της ίδιας της Αριάν Μνουςκίν που σε υποδέχεται ως προμετωπίδα του «Ταξιδεύοντας στην Χώρα της Ουτοπίας» της Έλενας Παπαλεξίου: «Η ουτοπία δεν είναι το ανέφικτο. Η ουτοπία είναι το εφικτό, που ακόμη δεν έχει πραγματοποιηθεί». Αυλαία.

Εάν θέλετε κάθε πρωί το ενημερωτικό δελτίο του KReport στο email σας και πρόσβαση σε όλο το περιεχόμενό μας, κάντε μια δοκιμαστική συνδρομή!

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ